

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 25 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Na I. slovenski katoliški shod!

Slovenci! Izredni časi imajo izredne potrebe, katere zahtevajo izrednega, nenavadnega delovanja. Dandanes imamo take čase. Današnje dobo smemo imenovati nekako pripravljane na odločilni boj med Kristom in Antikristom, med načeli krščanskimi in protikrščanskimi. Nasprotniki-brezverci dobro umevajo svojo nalogo. Marljivo se zbirajo, razumno se organizujejo in primerno si razdeljujejo delo. Vsled tega živahnega delovanja je njih moč velika. Večinoma povsod so si pridobili v svojo oblast vzgojo človeštva, zakonodajalne zbornice, časopisje, meč in denar. Da-si se nasledki brezverstva kažejo v neavbljivih, žalostnih podobah ne le v duševnem, marveč v zlasti tudi v gnotnem oziru, vendar je človeštvo, vzgojevano po brezverskih načelih, duševno že tako onemoglo, da še vedno dere za njim v svoj propad.

Tej razjedajoči sili nasproti deluje že 19 vekov katoliška cerkev. In ko dandanes gleda te žalostne razmere, toži, kakor nekdanj Gospod, rekoč: »Množice se mi smilijo«. Zato cerkev kliče na delo vse svoje zveste: »Zbirajte se, družite se, delajte, da rešite, kar je rešiti mogoče!« Tako kliče Leon XIII., slavno vladajoči papež, katoličane na delo. Med drugim priporoča jim v ta namen v zlasti katoliške shode, kjer se javno razodeva katoliška zavest, odkoder se katoliško prepričanje in delovanje tako vspešno razširja med ljudstva.

Hvala Bogu, da med Slovenci brezverstvo nima onega pogubnega vpliva, kakor drugod, a tajiti ne smemo in ne moremo, da tudi med Slovence sili brezverski duh. Nevarnost je vedno večja, zato treba delovati o pravem času, da se poživlja in prenavlja tudi v prihodnje katoliško prepričanje in katoliško življenje v vseh slojih slovenskega ljudstva. Ta misel je rodila prepričanje, da je tudi za Slovence potreben katol. shod. Osnovni odbor, ki se je ustanovil v ta namen, dovršil je

najpotrebnejše priprave in danes stopi pred Slovence ter jih vabi na I. slovenski katoliški shod, ki se bo vršil v Ljubljani dne 30. in 31. avgusta t. l. po točno določenem programu.

Slovenci, I. slovenski katoliški shod v Ljubljani naj spričuje, da živi med nami še vedno isto katoliško prepričanje, s katerim se je naš narod odlikoval vsa stoletja, odkar je vstopil v katoliško cerkev. Ta shod naj bo svetu porok, da Slovenci tudi v sedanjih časih ostanejo zvesti načelom katoliške vere, ter da smo pripravljene vse storiti, da ta načela ostanejo v veljavi pri našem ljudstvu za vselej. V ta namen pa nam treba jasnosti o naših namenih in sredstvih. Medsebojni razgovori umnih zbranih mož na katoliškem shodu mnogo pripomorejo k temu. Treba nam je navdušenja za našo sveto stvar. In kaj naj nas bolj navdušuje, kakor v obilnem številu zbrani rojaki, ki so v svojem prepričanju in v svojih namenih vsi enega duha in enega srca, ter pripravljene, da ponesejo s seboj sklepe katoliškega shoda ter jih širijo in jim veljavo pridobivajo med drugimi svojimi rojaki.

Treba nam je pred vsem jedinstvi in složnega delovanja. Osnovni odbor vabi zato vse Slovence na katoliški shod ter bo še posebno povabil vse zakonodajalne zastopnike slovenskega ljudstva. Za slogo na podlagi načel katoliške vere delovati, za to jedinstvo navduševati, to je posebno važen namen katoliškemu shodu. Najlepše bi bil dosežen namen I. slovenskemu katoliškemu shodu, ko bi bila dosežena ta jedinstvo med Slovenci. Naj bi pač vsak zavedni Slovenec deloval na to, da se taka jedinstvo vstvari in ohrani med Slovenci, ker le v tej jedinstvi je mogoče v resnici koristno delovati za naš narod, le v tej jedinstvi je mogoče narodu slovenskemu ohraniti njegov narodni obstanek.

Katoličani Slovenci, pridite v obilnem številu na I. slovenski katoliški shod! Razpravljajte se bodo na tem shodu stvari, ki zanimajo vsakega zavednega Slovenca.

Kmet, rokodelcec in delavec, prijatelj sole, vede in umetnosti, pospeševatelj poštenega tiska in katoliškega življenja, kratko: vsak pravi prijatelj dušnega in gmotnega napredka med Slovenci našel bo na katoliškem shodu mnogo zanimivega in koristnega.

Katoliški Slovenci, pokažimo na I. slovenskem katoliškem shodu, da smo in da vedno ostanemo zvesti sinovi svojemu Bogu in svojemu domu ter da hočemo, kakor to zahtevajo sedanje razmere, na podlagi načel naše katoliške vere, skupno in jednotno delovati za duševni in gmotni napredek svojega ljubljene naroda!

V Ljubljani, dne 18. junija 1892.

Osnovni odbor za I. katol. shod.

Cerkvene zadeve.

Jurij Matjašič, stolni prošt lavant. škofije.

(Dalje.)

Od leta 1842 do 1861 so opravljali preimeno službo učitelja krščanskega nauka na latinskih šolah Mariborskih. Kakošni da so sodnijski in vsi drugi učeni gospodje, ki nam pravico delijo, postave delajo, davke odločujeje, po šolah mladino učijo in bolnike zdravijo, to vse ni v najmanjši meri odvisno od učitelja veronauka na latinskih šolah, skoz katere vsi morajo, ki hočejo priti do viših služb; ne samo duhovniki, ampak tudi posvetni gospodje. Matjašič so pa bili uzoren učitelj in darežljiv prijatelj solske mladine, in za njimi bi bili drli dijaki, če treba, tudi v ogenj in vodo.

Ko so ljudje leta 1848 po vsej Evropi noreli in so se cerkveni in cesarski oblasti upirali, oznanjevali so Matjašič tem odličniše besedo Kristusovo: »Dajte Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega!« To je prekuhenom tako zasmrdelo, da so se začeli pred stanovanjem Matjašičevem zbirati, da bi jim po noči zagodli, lakor mijavkajoče mačke znajo in pa da bi jim okna pobili. Matjašičevi dijaki so pa o hudobnem naklepu zvedeli in so se s puškami pred hišo ljubljene učitelja postavili, da bi jih v sili branili. Dijaki so bili namreč tudi deželni bramboveci ali gardisti in so puške in meče nosili. Ko so rogovileži zagledali dijake, pripravljene se za svojega učitelja potegniti, ki so branili božje in cesarske pravice, tedaj jim je pa kar poguma zmanjkalo in hrušča je bilo konec. Rojaki, učimo se tudi od rajnega prošta Matjašiča odločevati za vero, dom, cesarja, ki so naše tri svetinje, ter jih sramotiti ne damo nikomu ne!

Leta 1858 je obhajal naš gimnazij stoletnico svojega obstanka. Tedaj so spisali Matjašič v gimnazijskem poročilu zgodovino naših latinskih šol in v svojej navdušenosti so celo prav gladko pesem o veselem godovanju zložili ter jo ravno tam objavili. O tej priložnosti pa so ustanovili tudi s pomočjo svojega tovariša, č. g. Martina Trstenjaka, podporno društvo v pomoč gimnazijskih dijakov, ki je od onega leta do sedaj razdelilo podpor blizo do dvajsti tisoč goldinarjev in ima zdaj glavnice blizo 6000 gld. Pred nekolikimi leti smo ustanovili še posebej dijaško kuhinjo, ona pa ni namenjena samo gimnazijcem, ampak tudi onim mladeničem, ki se pripravljajo za tako imeniten učiteljski stan, trdno upajoč, da bodo vsi, ki so obedovali pri mizi, pogrnjeni od krščanske ljubezni, svoje žive dni hvaležni otroci svete matere katoliške cerkve ostali.

Profesor Matjašič so torej skrbeli za to, da mar-

ljivim dijakom ni bilo treba vsakdanjega kruha stradati. Oskrbeli so pa svojej ljubej mladini še nekaj boljsega. Ko je prišlo od vlade za to potrebno dovoljenje, začeli so s slovenskimi gojenci svojimi pridno prebirati slovenske knjige, naj bi pri učenju nemškega, latinskega in grškega jezika — ne pozabili slovenskega, katerega bodo morali rabiti, ko bodo kot duhovniki, sodniki itd. med svojimi rojaki delovali. Prijeli so pa tudi sami za pero in so dopisovali časnikom o novicah Mariborskih, posebno je zaslovel njihov spis o bitki z upornimi husarji pri Kamnici blizo Maribora leta 1848. Več drugih njihovih spisov sem naštel v »Slov. Gosp.« 1887. leta v 15. številki.

Ko so profesor Matjašič zvedeli, da bi knezsko Slovešek radi svoj prestol iz Koroškega v Maribor, v srce svoje škofije, predstavili, da jim pa veliki stroški preglavico delajo, segli so prav globoko v žep, ali bolje bo, če rečem, obrnili so ga in čisto izpraznili; vložili so, kolikor so takrat premogli, 200 goldinarjev in darovali so z veselim srcem, kar so premogli; njihova plača je bila namreč silno majhna. (Konec prih.)

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Trbovlje in okolico. (Dalje.)

Po tajnikovem poročilu podeli vlč. g. prvomestnik besedo g. Drag. Hribarju. Le-ta dokazuje, kako potrebno je, da se otroci v šoli učijo posameznih potrebnih predmetov v maternem jeziku, sedanja nemškutarska šola vzgojuje pa zgolj bedake. Osem let trgajo obleko po šolskih klopéh pa se ne naučijo zadostno ne brati, ne računati, za poduk v krščanskem nauku, kateri je ključ, da se reši z njim pereče današnje socialno vprašanje, pa se sedanja liberalna šola itak ne zmeni.

Kaj pa se naj poreče še o pravopisu? Pravopis je takšen, kakoršno govorjenje; prava godlja. Ena beseda je nemška, druga slovenska, tretja nemška, slovenski prikrojena n. pr. »tega erstega«, »cvajtega«, »sterce-smo jedli«, »stercfabrika«, moram »hunte fülati«, »hacingo« napraviti, »zahacati«, »fasati« v tem cvajten berkhauzi je za aufbetarco pri purših itd. Slovenci nismo zoper to, da bi se otroci učili nemški, pač pa hočemo, da bi se to godilo pametno začeni se le v četrtem šolskem letu; vselej pa edino le na podlagi maternega jezika. Kako pa se godi sedaj? Že v prvem šolskem letu, ko se marsikateri otrok ne more razločno ponoviti slovenske besede začne se mu blažena nemščina vbijati v glavo. Nemške pesmice se morajo učiti. V drugem šolskem letu se poduk v nemščini se bolj razširi. V tretjem šolskem letu pa — ostrmi — že nemški molijo. Odkod pa tolika gorečnost nekaterih učiteljev in učiteljic v poučevanju nemščine? Edino le od tod, da bi se prikupili — svojemu božanstvu — šolskemu nadzorniku, da bi jih ta pohvalil zaradi izvrstnega napredka v nemščini; drugi predmeti so mu pleva, ter jim svoječasno priskrbel častno in mastno mesto. Zakaj, kakor so otroci v nemščini podkovani, to je dandanašnji žal merilo za sposobnost in jakost učitelja.

Kaj pa je z otroci, katerim se tolika vnebovpijoča krivica godi, o tem imajo dotične učiteljske moči široko vest, nadzornik pa nobene. Tudi ugovor, da brez znanja nemščine ne more slovenski mladenič pri vojaki napredovati, je piškav. Ako bi edino znanje nemškega jezika človeka tako spremenilo, tako premetenega, bistrega storilo, da bi bil sposoben za podčastnika, korporala ali vodja ali celo narednika, tedaj bi vsak nemški vojak moral postati kaka »šarša«. Toda za napredek pri vojaki ni potrebno toliko nemščine, pač pa zdravi, prebrisan možgani, s temi pa se, kakor skušnja uč, ne more vsak Nemec pobahati. Pač pa so slovenski dečki, kolikor še jih liberalna nemščutarska šola ni pokvarila, tako

